

Ali Yaman (İstanbul Üniversitesi)

Anadolu Kızılbaşlarının tek Düşkün Ocağına adını veren Hıdır Abdal Sultan, Anadolumuzun büyük erenlerinden Karaca Ahmed Sultan'ın oğludur. Bilindiği üzere Karaca Ahmed Sultan "Gözcü" olarak nitelendirilir. Şüphesiz Karaca Ahmed Anadolu'ya yerleşen kolonizatör dervişlerdendir. Karaca Ahmed Sultan'ın İstanbul, Manisa ve Afyon'da makamları bulunmaktadır. Karaca Ahmed Sultan'la ve Hıdır Abdal Sultan'la ilgili yapılmış en kapsamlı çalışma Mehmet Yaman'a aittir. Ancak ben yapılacak arşiv taraması ve kaynak incelemesi ile daha fazla bilgi elde edilebileceğini sanıyorum.

Hıdır Abdal'a ilişkin ayrıntılı bir biyografik bilgiden maalesef yoksunuz. Bu durum ne yazıkki Anadolu'nun kolonizasyonu devrinde yaşamış bir çok abdal, baba, dede lakaplı dervişler bakımından da böyledir. Ancak Anadolu'nun bu dönemlerine ait tüm veri yetersizliklerine rağmen varolan bilgilerden bu döneme ilişkin bilgiler elde edilebiliyor. Tek tek bütün Anadolu erenlerinin yaşamlarının ayrıntılarını öğrenemesek de, o dönem gelişmelerini anahatlarıyla bilmemiz, en azından varolan bilgiler ışığında bazı varsayımlarda bulunabilmemiz mümkün oluyor.

XIII. yüzyılda Anadolu'da faaliyette bulunan Baba İlyas, Hacı Bektaş-ı Veli, Emirci Sultan, Dede Garkın ve Sarı Saltuk gibi oldukça nüfuzlu şeyhler bulunmaktaydı. [Bu şeyhlerin güçlerinin boyutunu anlamak için Babailer isyanı (1240) ve sonrasındaki gelişmeleri anımsamak yeterli olacaktır]

Bugün hala, Dede Garkın ve Sarı Saltuk adlarını taşıyan Alevi Ocakları ve bu ocakların soyundan gelen dedeler bulunmaktadır. Yine Vilayetname'de adlarına rastladığımız ve Hacı Bektaş-ı Veli ile ilişkileri menkıbevi şekilde anlatılan, Kara Donlu Can Baba, Cemal Seyyid, Seyyid Mahmud Hayranî, Hacı Doğrul (Gözü Kızıl) ve Güvenç Abdal'ın adlarını taşıyan Alevi ocakları da bulunmaktadır. Yine hem Otman Baba menakıbnamesinde, hem de XV.yüzyılda yaşamış Şeyh Muhyiddin Çelebi'nin Divan'ında adları geçen Samit Abdal (Şeyh Samit veya Samut) ve Hızır (Hıdır) Abdal da Alevi ocaklarında adları yaşayan dervişlerdendir. Babailer hareketinin devamı olarak görebileceğimiz Rum Abdalları'ndan XIV. XV. yüzyıllarda yaşamış ve Osmanlı sultanlarıyla fetih hareketlerine katılmış bulunan Abdal Musa ve Seyyid Ali Sultan (Kızıl Deli Sultan)ın da Alevi ocaklarında adları bulunmaktadır. Verdiğimiz bu özet bilgilerden anlaşılacağı üzere, bugün Alevi dedelerinin bağlı bulunduğu ocaklar, Dede Garkın, Sarı Saltuk ve Seyyid Mahmud Hayrani, Baba Mansur, Hıdır Abdal gibi yukarıda bazılarını sunduğumuz Alevi-Bektaşî geleneğinin kutsal kabul ettiği dervişlerin adlarını taşımakta olup, Alevi dedeleri bu

kutsal kişilerin soylarından gelmektedir. İşte Hıdır Abdal Sultan da bu kutsal Anadolu Erenlerindendir. Halkın gönlünde taht kurmuş Hıdır Abdal'la ilgili birçok menkıbe bulunmaktadır ki bunlardan biri şu şekildedir:

“Zamanın İstanbul Padişahının parmağına onulmaz bir yara çıkıyor ve o çağın tıbbi olanakları tedaviden aciz kalıyor. Bu yarayı iyileştirecek bir hekim bulmak için dört bir yana haberciler salınıyorsa da olumlu bir sonuç alınamıyor.

Rivayete göre padişahın iyileşmekten umudunu kestiği günlerden birinde saraya şu haber geliyor: Mamure'tül-Aziz'in (Elazığ'ın) Arapkir kazasına bağlı OCAK Karyesi'nde ikamet eden HİDİR ABDAL adında bir derviş vardır. Balsa balsa padişahın derdine bu derviş çare bulabilir...

Bu sevindirici haberi alan padişah, Ocak Köyü'nde yaşayan bu dervişin İstanbul'a getirilmesi için ferman çıkarır ve bu iş için görevlendirdiği posta tatarına konakladığı her yerde yardım edilmesi için buyruk yazar.

Bu emri alan tatar deniz yoluyla günlerce yol aldıktan sonra gemiden inip Giresun toprağına ayak bastığında, hal ve hareketleri ile dikkati çeken bir derviş görür ve onunla selamlaşıp, acele ile gitmek isteyince, derviş :

-Acelen ne, niçin biraz nefeslenmiyorsun ve böyle hızla nereye gidiyorsun? Diye sorunca, posta tatarı:

-Padişahımızın yarasına çare bulacağı söylenen Hıdır Abdal adında bir derviş varmış, onu bulmaya gidiyorum, deyince, Hıdır Abdal:

-O aradığın derviş benim ve ben de zaten İstanbul'a gidiyorum deyince, tatar:

-Ey yüce derviş, gel birlikte gidelim İstanbul'a, deyince de derviş:

-Var sen gemiye bin, git. Ben kendim varır gelirim, dedi.

Tatar dervişten ayrılıp, gemiyle gitmede olsun, Hıdır Abdal onun ardından seccadesini denize salıp, 'Ya Allah!' deyip kerametle ve çok kısa bir sürede İstanbul'a varıp, Padişahın sarayının önünde karaya çıkıp, saraya doğru gidiyor. Kendini tanıtınca saraya alınıp padişahın yarasına bakıyor ve padişaha diyor ki:

-Padişahım, seninle birlikte sabahleyin iki rekat Hacet namazı kılacağız. Seccadelerimizin altında bir tür ot bitecek. Melheminizi bu ottan yapacağım. Yaranız Allahın izniyle iyi olacak...

Sabah olunca, ikisi birlikte seccadelerini yere serip namaza duruyorlar. Namaz bitince Hıdır Abdal, padişaha:

-Seccadenizi kaldırın Padişahım!...diyor.

Padişah seccadesini kaldırınca altında ot bitmediği görülüyor. Hıdır Abdal Sultan kendi seccadesini kaldırınca, ot yeşerdiği görülüyor. (Düğmecik Otu derler ki bu ot Ocak Köyünde mevcuttur.) Bu ottan Hıdır Abdal melhem yapıyor ve padişahın parmağındaki yaraya sürünce, kısa zamanda iyileşiyor.

Hıdır Abdal Sultan'ın maddi-manevi hekimliği sayesinde şifa bulan padişah çok mutlu oluyor ve onun bu iyiliğini karşılamak için:

-Ey kutlu derviş, sana minnettarım. Dile benden ne dilersin? deyince. Hıdır Abdal:

-Padişahım, benim dünya malına ihtiyacım yoktur. Tek dileğim sizin sağlığınıza kavuşmanızdır, dedi.

Bir süre sohbetten sonra saraydan dışarı dolaşmaya çıkıyorlardı ki, Hıdır Abdal'ın gözü saray kapısının önündeki binek taşına(mermer taşına) ilişiyor ve padişaha:

-Padişahım, ben sizden bu taşı isterim, para pul istemem deyince Padişah:

-Ey derviş baba! Sen bu taşı ne yapacaksın? Hiç bir işe yaramaz. Dilersen ben seni mal, mülk ve altına gark ederim, dediye de Hıdır Abdal taşta ısrar edince padişah çaresiz:

-Buyur, al senin olsun bu taş!...dedi.

Hıdır Abdal Sultan taşı keramet eliyle kaldırıp, Bismillah! deyip uzaklara doğru atıveriyor ve peşinden:

-Eyvah! Aşut düştü, diyor.

Bu sözüyle attığı bu taşın Ocak Köyü'ne değil de Aşutka'ya düştüğünü bildiriyor. Ve Hıdır Abdal Sultan padişahla vedalaşıp, kendisi ve evlatları adına yazılan fermanı alıp (ki bu fermanla Hıdır Abdal evlatları askerden, vergiden, öşürden muaf tutuluyor) Ocak Köyü'ne geliyor, irşad ve öğretisine devam ediyor... Bu menkıbede ifade edilen olay Alevi ozanların nefeslerine kadar girmiştir. Hüseyin adlı bir ozan bunu şöyle ifade ediyor:

İstanbul'dan mermer taşını attı
Vardı Aşutka'ya bir nişan etti
Ocağın başına türbesin tuttu
Güzel Pirim, Karac'Ahmed evladı

Hıdır Abdal Sultan'la ilgili bir başka menkıbe de şu şekildedir:

“Hıdır Abdal Sultan Sulucakarahöyük’te bulunan PİR HACI BEKTAŞ VELİ’ye vardığında gördü ki “ONİKİ HİZMET” görevi sahiplerine bölüştürülmüş, kendisine görev kalmamış. Hıdır Abdal’ın bu duruma çok üzüldüğünü gören HACI BEKTAŞ VELİ:

-Niçin üzölürsün Ya Hıdır Abdal? Deyince:

-Ya Hünkâr! Gördüm ki bana bir hizmet kalmamış, ona üzülürüm... dedi.

Bunun üzerine HACI BEKTAŞ VELİ:

-Yâ Hıdır Abdal! Mahzun olma, sana da “DÜŞKÜNLERİ KALDIRMA” görevi verdim ve sen bütün ocakların başısın. Benden düşen sana gele, fakat senden düşenin de derdine derman olmaya... dedi.”

Bu menkıbenin bir diğer şekli de şu şekildedir:

“Dersim ve havalisindeki oniki kızılbaş ocağının Seyyitleri nasip ve icazet almak üzere Kırşehirin Karacahüyük köyündeki Hacı Bektaş Veli dergahına davet edildikleri zaman onbiri gitmiş, nasiplerini alarak geri dönmüşler HIZIR ABDAL sonradan tek başına gitmiş, ona nasip kalmamış. Çelebi ona da SÜRGÜN'lere ceza tatbiki için selahiyet vermiş. Bu sebeple Kızılbaşların sürgün cezasının tatbik ve infaz mahalli orası idi.”

Hıdır Abdal Sultan’ın türbesinin duvarındaki kitabede 675 Hicri (1277 Miladi) tarihi bulunmaktadır. Selçuklu mimarisi tarzında yapılmış olan bu türbe kitabesinde: **“La ilahe illallah, Muhammedün Resulullah. Sülale-i pâk Karaca Ahmed evladından Es-seyyid Hıdır Abdal. Sene: 675**”

Hıdır Abdal’ın soyunu bildiren şecereyi, Ocak Köyü’nden ve Hıdır Abdal soyundan olan merhum

Abbas Erturan 1951’de Eski yazıdan günümüz Türkçesine çevirtmiştir. Çevrilen Hıdır Abdal şeceresinde bazı sözcüklerin okunmayacak kadar bozulmuş olması nedeniyle, çevirinin asıl metnini etkilemeyecek bazı hatalar yapılmıştır. Başlık bölümünde, soyunun seçilmiş olması açıkça belli olan Hıdır Abdal’a ait sarığın saptanması için güvenilir Osmanlı ülkesi nakiblerinden Peygamber soyundan Mehmed oğlu Şeyh Mahmud Hüseyin’in görevlendirildiği belirtilmiştir.

Şecerenin ikinci bölümü, Hz. Muhammed ve onun soyundan gelenlere övgülerle süslenmiştir.

Şecerenin Hıdır Abdal’ın soyağacına ait bulunan üçüncü bölümü, kuşku ve güvensizliğin arttığı bir zamanda, gerçek durumu, gündüzün nurlu sabahı gibi yansıttığını ve sayılan isimlere sıdk-u ihlas ile doğrulukla bağlanması öğütlenmiştir. Bu isimler Seyyid Yahya Efendi’den başlayıp, Hıdır Abdal’ın babası Ahmed Karaca’ya kadar uzanmaktadır. Burada bu isimlerin tamamını sıralamıyoruz.

Şecerenin daha sonraki bölümünde ise “Hıdır Abdal’ın dalı ve kolunun göklere kadar yükselen ulu bir ağaca benzediği, yeşil sarık sarma yetkisinin bulunduğu, Arapkir Kazası’nda oturduğu, şeref-mukim-i-siyadet (Peygamber Soyundan) ve İmam Zeynel Abidin evlatlarından olduğu anlatılmakta...bunu kanıtlayan temel belgenin de Peygamber soyundan gelenlerin yazıldığı bundan evvelki kurulun tuttuğu sicil defterlerinde kayıtlı ve tasdikli olmasıdır.”

Bir başka belgede ise şu bilgiler yer almaktadır:

“Sultan Hacı Bektaş Veli illiyesine müntesip Gözcü Karaca Ahmet sülalesinden Hıdır/Hızır Abdal evlatlarından Seyyit Ahmet Çelebi tarik-ı evliya’yı (evliya yolunu) kabul edüp yed’ine izni icazet ve inabet verildi....Mürît tutuna ve muhip edine...Sene 1251Hicri (1835 Miladi) ”

Hıdır Abdal Ocağı Anadolu Kızılbaş Alevi Ocaklarının en seçkinlerinden biridir. Hıdır Abdal Sultan’ın türbesi ve Ocağa mensup Dedelerin merkezi olan Ocak Köyü, şu anda Erzincan iline bağlı Kemaliye ilçesi, Dutluca bucağı’na bağlı yüksek ve çevreye hakim bir yerde kurulmuştur. Kemaliye ilçesinin eski adı Eğin, Dutluca bucağının eski adı ise Aşutka’dır. Ayrıca eski idari bölümlenmenin durumuna göre Ocak Köyü bazen Elaziz(Elazığ) ve Malatya Arapkir’e bağlı bir yer olarak da zikredilmektedir. Bu ocağın seçkinliği onun sahip olduğu işlevin öneminden kaynaklanmaktadır. Kızılbaş Alevilerdeki sosyal kontrolü sağlayan en önemli kurumlardan düşkünlük kurumunun diğer Ocak Dedeleri nezdinde bir üst karar makamıdır. Görüldüğü üzere

sadece Hıdır Abdal Ocağı adeta bir üst mahkeme işlevine sahiptir. Düşkün ocağı, Kanlı Ocak gibi adlarla anılan bu ocak Dedeleri, taliplere verilen cezaları yeniden değerlendirme veya iptal etme yetkilerine sahiptiler. Düşkünlük konusunda çekincesi olan ve/veya karar vermekte zorlanan Anadolu'nun belli bir yöresindeki Dede, talibi Ocak Köyü'ne Hıdır Abdal Sultan Ocağı Dedeleri'ne yollar. Onların vereceği karara uyulur, bu karar tartışılmazdır. Talibin kaderini bu karar belirlerdi. Bugün artık bu işlev sadece tarihi bir realite olmaktan başka bir anlam ifade etmemektedir. Eski durumla ilgili Nazmi Sevgen şu bilgileri veriyor: "...*Bunların (Düşkünlerin) yeniden yola kabulü, pek müstesna hallerde Hacı Bektaş Veli Dergahı'nda veyahut onun icazetini haiz olan Malatya Vilayeti'nin Kemaliye kazasının Aşutka nahiyesi mıntıkasında Ocaklı'daki Hızır Abdal Ocağı'nda yapıldı.*

" ...

Anadolu Kızılbaş Alevilerince ocaklar arasında hiç bir fark gözetilmez, ve tanınmış Kemaliye'nin Aşutka nahiyesi'ndeki Hıdır Abdal Ocağı müstesna."

" ...

Bilhassa Hıdır Abdal Ocağı Anadolu Aleviliği ve Kızılbaşlığın payeli bir ocağıdır. ... bu ocak postnişini, Çelebi'ye vekaleten ağır cezaları affetmek selahiyetini haizdir

" ...

Hıdır Abdal Ocağı ile ilgili M. Nuri Dersimi de şu bilgileri veriyor: "*Düşkün Ocağı : Dersim'in Eğin kazasına bağlı Ocak köyünde yalnız bir tekke vardır. Bu tekkede Pîr Sultan Abdal ve düşkün ocağı seyitleri vardır. Mezkur tekke Eğin mıntıkasının ziyaretgâhıdır. Mustafa Kemal devrinde bütün tekkeler ve zaviyeler kapandığı halde mezkur köydeki tekke asla kapatılamamış... umum ziyaretçiler bu ziyaretgâhı daima ziyaretten vazgeçmemişlerdir. İşte bu tekkeden başka gerek Dersim'in ve gerekse Şarki Anadolu'nun hiçbir mahalle ve mıntıkasında düşkün ocaklarına ait hiçbir ziyaretgâh veyahut tekke mevcut değildir*

" ...

Ocak Köyü dışında da Hıdır Abdal Soyundan sülalelere rastlanmaktadır. Bu neden kaynaklanmaktadır buna da kısaca değinelim:

Alevi Ocakları arasında kökeni hala açıklığa kavuşmamış bir hiyerarşik yapılanma söz konusudur. Ocakların bir bölümü, başka ocaklara bağlıdır. Bağlı olunan ocak mürşid ocağı, bağlı olan ocak ise pir ocağı olarak adlandırılır. Hıdır Abdal Ocağı Dedelerine Sivas ve Eskişehir gibi yerlerde de rastlanmasının nedeni bize göre, özellikle XVI. yüzyıldan itibaren Kızılbaş Alevi zümrelerin zaman zaman merkezi idare ile yaşadıkları sürtüşmeler sonucunda gerçekleşen göçler ve sürgünlerle ilgilidir. Bu göçler ve sürgünler sonucunda kimi ocaklara mensup dede ailelerinin göçmeleri ve gittikleri yerde aynı veya başka adlar altında ocakların ortaya çıkması, ancak önceki ocaklarına kendilerini bağlı saymaları kuvvetle muhtemeldir.

Yine Hıdır Abdal soyundan olan Araştırmacı Gülağ Öz'ün tespitlerine göre Hıdır Abdal Ocağı'na mensup Dedelerin bulunduğu yerler şu şekildedir:

- Sivas, Şarkışla; Sivas, Divriği Höbek Köyü, Gökçebel Köyü; Sivas, Kangal Dışlık Köyü; Sivas, Ulaş Ovacık Köyü.
- Yozgat, Sorgun Çayözü Köyü, Yozgat Merkez Kışlası; Yozgat, Merkez Kababel Köyü; Yozgat, Merkez Dağyenice Köyü.
- Çorum Alaca.
- Gaziantep Merkez.
- Eskişehir, Mahmudiye Topkaya Köyü; Eskişehir, Merkez Yenikapın Köyü.
- Kırıkkale, Sulakyurt Akkuyu Köyü.

Ayrıca yaşanan kırdan kente göç olgusu nedeniyle Türkiye'nin özellikle İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük şehirlerinde ve hatta yurtdışında Hıdır Abdal Ocağı Dedelerine rastlamak olanaklıdır.

Bu makalemizde Hıdır Abdal Sultan Ocağı'nın merkezi Ocak Köyü hakkında da bilgi vermek istiyoruz. Hıdır Abdal Sultan'ın manevi hatırası ve saygınlığı dolayısıyla, Anadolumuzun oldukça uzak bir muhitinde bulunmasına rağmen yüzyıllardır ziyaretçiler tarafından akın edilen bir yer olmuştur. Öyle ki daha eski zamanlarda Alevi talipler hastalık veya dileklerinin gerçekleşebilmesi için buraya ziyarete yürüyerek gelmeyi makbul sayarlardı. Ocak Köyü yaz boyunca onbinlerce ziyaretçinin akınına uğrar. Ziyaretçiler kurbanları ve lokmalarıyla buraya gelirler. Kurbanların iki farklı şekilde adandığını görüyoruz:

1. Kurban sahibi kurbanı orada kestirir ve kurban Ocak Köyü'ndeki o sırada varolan hane sayısına bölünerek, adlar okunmak suretiyle "Tekke'nin Önü" olarak adlandırılan yerde dağıtılır. Burada ben de zaman zaman bu kurban payı dağıtma işleminde bulundum.
2. Kurban sahibi kurbanı kestirir ve bu kurbanın etiyle bulgur pilavı pişirilir. Yine bu pilav da köyde bulunan hane sahiplerine ve misafirlere dağıtılır.

Ziyaretçiler kurban dışında yanlarında getirdikleri lokmaları orada dağıtmayı da büyük bir sevap sayarlar. Yüzyıllardır yerleşmiş geleneğe göre belli talip aileleri Ocak Köyü'nde bulunan ve Dedeleri olarak kabul ettikleri belli Dede evlerini ziyaret ederler. Ziyaretçiler Ocak Köyü'nden ayrılırken kurban eti lokması, etli pilav ve Tekkenin Önü'nde akan tarihi çeşmenin suyunu yanlarında götürürler ve gelemeyen insanlara Hıdır Abdal Lokması olarak verirler. Bu lokmaların dertlere deva, hastalara şifa olacağı yönünde bir inanç vardır.

Köy son zamanlarda oldukça gelişmiş ve çok yönlü etkinliklere ve gelişmelere sahne olmuştur. Bunları özet olarak vermek istiyorum. Köyün tarihsel olarak bir inanç merkezi olma özelliğine yeni yapılan bir Cemevi, Konukevi, Müze, Kitaplık, Taşfırın ve Park da eklenince bu inanç merkezi ulusal ve uluslararası alanda haklı bir tanınmışlığa layık olmuştur. Kimi büyük şehirlerde bile Müze ve Kitaplıkların olmadığı gerçeği 2000m yüksekliğindeki Ocak Köyü'nün bu ününü haklı kılmaktadır. Kitaplık 20 bin kitaptan oluşmaktadır. Müzede çok değerli eski eserler sergilenmektedir. Ayrıca köyde Atatürk Meydanı, Cem Evi, Çamaşırhane ve Hamam, Mesire Yeri Yas Pağarı, Helikopter Alanı, Yazlık Aşevi gibi herkesin yararlanabileceği yerler bulunmaktadır. Tüm bu özellikler Ocak Köyü'nü Türkiye çapında özel bir konuma getirmiştir.

Bu makalemi Hıdır Abdal Sultan'a ithafen Mehemed mahlaslı bir Alevi Ozanınca söylenmiş bir nefesle sonlandırmak istiyorum:

Ne yaman müşküle düştü halimiz
Yetiş Hıdır Abdal Gözcü Karahmed
Gözümde akıttım kanlı yaşları
Yetiş Hıdır Abdal Gözcü Karahmed

İstanbul'dan mermer taşın atansın
Car deyince carımıza yetensin
Kusurum çok ise sen affedesin
Yetiş Hıdır Abdal Gözcü Karahmed

Bir yandan geliyor gam ile firak
Şad olam dedikçe basıyor merak
Bir taraftan uyar üşüyen çırak
Yetiş Hıdır Abdal Gözcü Karahmed

Gam ile geçirdim şunda beş günü
Aldırdım aklımı oldum şaşkınlı
Senin şanın kaldırmaktır düşkünü
Yetiş Hıdır Abdal Gözcü Karahmed

Yine sizden ola bize bir himmet
Muhammed aşkına eyleyin imdad
Muratlar verici elaman mürvet
Yetiş Hıdır Abdal Gözcü Karahmed

Nasib kısmet kesilmiş mi bilemem
Dîdelerim kanla doldu silemem
Ağlamışım takatım yok gülemem
Yetiş Hıdır Abdal Gözcü Karahmed

MEHEMMEDİM düştü âh ile zâra
Var mı benim gibi bir bahtı kara
Yine erenlerden ola bir çare
Yetiş Hıdır Abdal Gözcü Karahmed

Dipnotlar:

Ali Yaman İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyasi Tarih Anabilim Dalında “Alevilik’te Dedelik Kurumu ve İşlevleri” konulu teziyle yüksek lisans yaptı. Halen aynı enstitüde Alevilik konusunda hazırladığı “Değişim Sürecinde Alevilik” konulu doktora tezine yönelik çalışmalarını sürdürmektedir.

Mehmet Yaman, **Büyük Türk Akıncısı-Evliyası-Hekimi Karaca Ahmed Sultan Hazretleri**, İstanbul, 1974. Ayrıca Mehmet Şimşek’in de Hıdır Abdal’la ilgili bir çalışması bulunuyor.

Bu konuda bk. Abdülbaki Gölpınarlı, “*Kızılbaş*” md., **İslam Ansikl.**, c. VI, s.792; Mehmet Yaman, agy, 3.b., İstanbul, 1989, s. 140; Ahmet Yaşar Ocak, **Osmanlı İmparatorluğu’nda Marjinal Sûfilik: Kalenderîler (XIV-XVIII.Yüzyıllar)** Ankara, TTK Yayınları, 1992, s. 102.

Bu menkıbe için bk: Mehmet Yaman, **Hıdır Abdal Sultan ve Ocak Köyü**, İstanbul, 1989, ss. 21-23.

Hıdır Abdal Sultan’la ilgili diğer menkıbeleri biz burada vermeyeceğiz. Bunlar için bk: Kutlu Özen, **Divriği Evliyaları**, Sivas, 1997, ss. 178-183.

Bu konuda bk: Nazmi Sevgen, **Zazalar ve Kızılbaşlar**, İstanbul, 1946, ss. 223-224.

Bu belgeyi Ocak Köyü’nden Abbas Erturan, Musaefendil’in Muharrem Efendi’den alıp sonradan iade etmiş, tarihi okunamayan bu fermanı 1951’de İstanbul 15. Noteri Hamdi Selçuk’a onaylatmıştır.

Sevgen, agy, s. 223.

Sevgen, agy, s. 256.

Sevgen, agy, s. 255.

Bu konuda ayrıntılı bilgi yakında yayınlamayı umduğumuz **Kızılbaş Alevi Dedeleri ve Ocakları** çalışmamızda bulunabilir.

Bu hiyerarşik yapılanmada, en güçlü ve üstün ocakların İmam Zeynel Abidin’e bağlı olanlar

(soyundan gelenler) olduğu görüşü pek sağlıklı görünmüyor. Hepsi evlad-ı Resul olduğuna göre, böyle bir ayırım dayanaksız olur. Kimi dedelerin iddia ettikleri bu görüş için bk. Muharrem Naci Orhan, "Politikacıların Alevi-Sünni Kışkırtmasının...", **TÜRK YURDU**, sayı: 88, Aralık 1994, ss.66-67.

Anadolu'da zaman zaman yaşanan bu sürgünler konusunda Prof. Ö. L. Barkan "*Anadolu'dan Rumeliye yapılmış olan tehcir ve iskânlar arasında, yeni fethedilen memleketleri iskân hususunda adama olan ihtiyaçtan ziyade anavatanda siyasî veya dinî bir gaile çıkarmalarından korkulan bazı "hétérodoxe unsurların şerhlerinden kurtulmak için, siyasi maksatlarla yapılan sürgünleri de zikretmek lazım gelir..." diyor.*

Bu konuda bk., Ömer Lütfi Barkan, "Osmanlı İmparatorluğunda Bir iskân ve kolonizasyon metodu olarak sürgünler",

İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası

, c. XV, 1953, No:1-4, s. 228.

Ben bu bilgileri Ocak Köyü'ndeki yaşlılarla görüşmelerimden edindim. Ayrıca Ortaokul öğrenimimi de burada tamamladım ve sonraları yaz aylarında köyüm olan Ocak Köyünü ziyaret ettim. . Anlattıklarım bu sıralardaki doğrudan gözlemlerime dayanmaktadır.

Hıdır Abdal Sultan için eski ve yeni halkozanlarınca söylenmiş birçok nefes bulunmaktadır. Ben burada sadece birini vermekle yetineceğim.

Vet. Dr. M. Nuri Dersimi, **Hatıratım**, Haz. Mehmet Bayrak, Ankara, Öz-Ge Yayınları, 1992, ss. 149-150.